

Placeringen av TSR-adverbial i brev från sekelskiftet 1900 Beatrice Silén

Under sitt liv som konstsamlare kom Paul Sinebrychoff (1859–1917) att skriva ett stort antal brev till konsthandlare och andra konstkännare i Sverige. Breven finns bevarade på Sinebrychoffs konstmuseum i Helsingfors och en del av dem finns i dag även digitaliserade på Helsingfors universitet.

När man läser de drygt 100 år gamla breven mellan Sinebrychoff och de andra konstkännarna reagerar man på ordföljden i breven. Särskilt påtagligt är det att adverbialfraser ibland har placerats i positioner som kan förefalla främmande för en modern läsare. Här ges två exempel på sådana ordföljdsmonster.

1. Under de sista dagarna i Milano besökte jag *i sällskap med den välbekanta italienska Konstforskaren hr. Frizzoni* några konsthandlare. (Osvald Sirén 13.10.1902)
2. Herr Hammer har nu lämnat mig *till försäljning* Wertmüllers porträtt af G. Washington. (C.U. Palm 21.10.1903)

I exempel 1 står den långa prepositionsfrasen *i sällskap med den välbekanta italienska Konstforskaren hr. Frizzoni* i mittfältet och har placerats före det betydligt lättare objektet. I exempel 2 står adverbialet *till försäljning* i slutfältet, men det står inte efter objektet där det enligt sattschemat hör hemma. I stället har det placerats mellan det indirekta och direkta objektet.

Det är om placeringen av TSR-adverbial i breven mitt föredrag ska handla. Jag har valt att avgränsa undersökningen så att den endast gäller satser där både objekt och adverbial ingår. Materialet för undersökningen består av 57 brev skrivna under åren 1899–1903. Ur dessa brev har jag excerperat samtliga satser där objekt och TSR-adverbial förekommer. Vid analysen försöker jag bedöma vilka ordföljdsprinciper (se SAG 4 s. 25–28) skribenterna verkar följa. Min bedömning är att den tematiska principen ofta dominerar, men också att markerade ordföljdsmonster väljs då skribenterna vill framhäva led som annars skulle få en mindre framträdande position i satsen.

SAG = Teleman, Ulf, Hellberg, Staffan & Andersson, Erik 1999. *Svenska akademiens grammatik*. Stockholm: Norstedts ordbok.